

KONJUNKTUR TENDENSENE

MAI 1977

STATISTISK SENTRALBYRÅ Dronningensgate 16. Postboks 8131 Dep. Oslo 1. Tlf. (02) 4138 20

INNHold

Konjunkturtendensene i utlandet

Sammenfatning
Storbritannia
Vest-Tyskland
Frankrike
Italia
Sverige
Sambandsstatene
Japan

Konjunkturtendensene i Norge

Sammenfatning
Industriproduksjon
Arbeidsmarked
Byggevirkosomhet
Ordreutvikling
Detaljomsättning
Utenriksøkonomi

Tabellvedlegg

Diagramvedlegg

KONJUNKTURTENDENSENE I MAI 1977

I V e s t - E u r o p a fortsetter konjunkturoppgangen. Veksttakten er fremdeles forholdsvist moderat, men i flere land noe høyere enn i fjor sommer og høst. Industriproduksjonen er økende i Vest-Tyskland og Frankrike, men stagnerer i Storbritannia og Italia. I Sverige er produksjonen i nedgang. Arbeidsløsheten i Vest-Europa er fortsatt svært høy. Investeringene i fast realkapital har hittil blitt hengende etter i konjunkturoppgangen, men nyere undersøkelser tyder på at investeringsetterspørselen nå er stigende både i Frankrike og Storbritannia. Også Vest-Tyskland venter vekst i realinvesteringene i 1977. Konsumetterspørselen er fortsatt i oppgang i de fleste land, men er i nedgang i Storbritannia. Prisstigningen er svært sterk, unntatt i Vest-Tyskland. Stigningstakten viser heller ingen tegn til å avta, og i Italia og Storbritannia er prisstigningen tiltakende.

I S a m b a n d s s t a t e n e er konjunkturoppgangen sterkere enn i Vest-Europa. Industriproduksjonen er i stigning, og både konsum- og investeringsetterspørselen peker oppover. I J a p a n er veksttakten i industriproduksjonen etter hvert blitt forholdsvist moderat, men investeringsetterspørselen er i oppgang, og myndighetene venter sterk vekst i bruttonasjonalproduktet i år.

I S t o r b r i t a n n i a er det fortsatt bare eksportetterspørselen som gir vekstimpulser av betydning. Prisstigningen er sterk og tiltakende, men lønningene har vist avtakende veksttakt.

Industriproduksjonen har vært i stagnasjon siden i fjor høst. Den sesongkorrigerte produksjonsindeksen var om lag uendret fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år.

Tallet på arbeidsløse ligger på om lag samme høye nivå som sist høst. I midten av april var det registrert vel 1,3 millioner arbeidsløse (sesongkorrigert). Arbeidsløshetsprosenten var 5,6, mot 5,2 ett år tidligere.

Volumet av nye ordrer (sesongkorrigert) til investeringsvareindustrien fra innenlandske kunder viste tendens til stagnasjon - kanskje nedgang - i månedene omkring siste årsskifte. Etter en undersøkelse foretatt i april venter likevel Det britiske industriforbundet sterk øking i industriens investeringer i fast realkapital i de kommende måneder. Fra 1976 til 1977 venter Industriforbundet en volumvekst i investeringene på hele 10-15 prosent, men industriinvesteringene lå svært lavt i 1976.

Konsumetterspørselen viser svikt; volumet av det private konsumet, som gjennomgående økte utover i 1976, var etter sesongkorrigerte oppgaver 2 prosent lavere i 1. kvartal i år enn i 4. kvartal i fjor.

Prisstigningen er svært sterk og har tiltatt noe siden i fjor sommer. I mars i år var konsumprisindeksen nær 17 prosent høyere enn ett år tidligere. Lønningene viste derimot avtakende stigningstakt gjennom det meste av fjoråret, hovedsakelig på grunn av avtalen om å begrense lønnsøkingene, som regjeringen og fagforeningene inngikk i fjor sommer. I januar i år var gjennomsnittlig ukelønn for industriarbeidere 9 prosent høyere enn ett år tidligere.

Utenrikshandelen var i kraftig oppgang i hele 1976, men veksttakten ble betydelig dempet i månedene etter siste årsskifte. Verdien av vareeksporten økte med 4,7 prosent fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år etter sesongkorrigerte oppgaver, mens verdien av vareimporten steg med 2,3 prosent. De gjennomsnittlige eksport- og importpriser var i november-januar henholdsvis 26 prosent og 29 prosent høyere enn ett år tidligere. Utenriksregnskapet for 1. kvartal i år viste et underskott på varebalansen på 1 390 millioner pund (12,7 milliarder norske kroner), mot et underskott på 840 millioner pund ett år tidligere.

I V e s t - T y s k l a n d fortsetter derimot konjunkturoppgangen, men stigningen i industriproduksjonen er temmelig moderat; utenlandsetterspørselen stagnerer og veksten i den innenlandske etterspørselen ser ikke ut til å være særlig sterk. De fem største økonomiske forskningsinstituttene har nylig nedjustert sine prognoser for veksten i bruttonasjonalproduktet. Tre av instituttene venter

nå en volumstigning på 4,5 prosent fra 1976 til 1977, mens de to andre regner med en vekst på 3,5 prosent. Bakgrunnen for nedjusteringen er i første rekke at eksportutsiktene blir vurdert mindre optimistisk.

Den sesongkorrigerte produksjonsindeksen for industrien var nær 1 prosent høyere i 1. kvartal i år enn i 4. kvartal i fjor. Samlet industriproduksjon lå i 1. kvartal 1-2 prosent høyere enn under forrige konjunkturtopp, høsten 1973.

Tallet på arbeidsløse er fortsatt høyt, men har gått noe ned siden sommeren 1975. I april var det registrert vel 1 million arbeidsløse (ukorrigert), mot nær 1,2 millioner ett år tidligere. Arbeidsløshetsprosenten var henholdsvis 4,6 og 5,2.

Volumet av nye ordrer fra innenlandske kunder til investeringsvareindustrien var noe lavere (sesongkorrigert) i desember-februar enn i foregående tremånedersperiode. Men de fem forskningsinstituttene venter likevel en vekst i investeringene i fast realkapital på 2,5 - 5 prosent fra 1976 til 1977. Størst vekst ventes for investeringene i maskiner og utstyr.

Konsumetterspørselen er i klar stigning. Volumet av detaljomsetningen, sesongkorrigert, var vel 1 prosent høyere i desember-februar enn i foregående tremånedersperiode. Forskningsinstituttene venter en volumvekst i det private konsum på 4 - 4,5 prosent fra 1976 til 1977.

Prisstigningen er fremdeles moderat. I mars var konsumprisindeksen 3,9 prosent høyere enn ett år tidligere. Stigningstakten siste halvår, fra september i fjor til mars i år, var etter sesongkorrigerte oppgaver om lag den samme.

Utenlandsetterspørselen stagnerer. Som nevnt i forrige oversikt endret verdien av vareeksporten seg lite utover høsten i fjor og fram til februar i år. Vareimporten var i samme periode i svak oppgang. Senere opplysninger forelå ennå ikke da denne oversikten ble skrevet. De gjennomsnittlige eksport- og importprisene var i desember-februar henholdsvis 4,1 prosent og 1,5 prosent høyere enn ett år tidligere.

Også i Frankrike fortsetter konjunkturoppgangen. Her har investeringsetterspørselen tatt seg opp igjen, og utenlandsetterspørselen gir betydelige vekstimpulser. Regjeringen har varslet nye ekspansive tiltak.

Industriproduksjonen er i moderat oppgang. Den sesongkorrigerte produksjonsindeksen var vel 2 prosent høyere i 1. kvartal i år enn i 4. kvartal i fjor, men den underliggende tendens var trolig svakere.

Tallet på arbeidsløse har vært økende utover i 1977. Ved utgangen av mars var det registrert 1 million arbeidsløse (sesongkorrigert), mot 950 000 ett år tidligere. Arbeidsløshetsprosenten var i mars i år 4,6.

Investeringssetterspørselen har tatt seg opp igjen. Etter en undersøkelse foretatt i mars i år, venter det franske statistiske sentralbyrået, INSEE, nå en volumøking i industriens investeringer i fast realkapital på 4-5 prosent fra 1976 til 1977. I fjor høst ventet INSEE om lag uendrede investeringer fra 1976 til 1977.

Utviklingen i konsumetterspørselen er mer uklar. Detaljomsetningsvolumet viste store svingninger fra måned til måned utover vinteren, uten noen klar tendens verken til oppgang eller nedgang.

Prisstigningen er sterk og har holdt seg om lag uendret siden årsskiftet 1975-76. I mars i år var konsumprisindeksen vel 9 prosent høyere enn ett år tidligere.

Utenlandsetterspørselen har vært i klar oppgang siden høsten 1975. Verdien av vareeksporten var hele 6 prosent høyere i 1. kvartal i år enn i 4. kvartal i fjor etter foreløpige og sesongkorrigerte oppgaver. Verdien av vareimporten har gjennomgående vært økende siden forsommeren 1975, men viste betydelig dempet veksttakt i månedene omkring siste årsskifte. I 1. kvartal i år var importverdien 0,5 prosent høyere (sesongkorrigert) enn i 4. kvartal i fjor. De gjennomsnittlige eksport- og importprisene var i 4. kvartal i fjor henholdsvis 13 prosent og 12 prosent høyere enn ett år tidligere.

Regjeringen la i slutten av april fram forslag om tiltak med en kostnadsramme på i alt 8,2 milliarder francs (8,7 milliarder norske kroner) for å stimulere økonomien og redusere arbeidsledigheten blant ungdom i toårsperioden 1977-78. Regjeringen foreslår blant annet å redusere arbeidsgivernes sosiale utgifter til ansatte under 25 år fram til juli 1978 og å øke bevilgningene til trygder og helsevesenet.

I Italia er konjunkturbildet noe uklart. Industriproduksjonen og utenlandsetter-spørnelsen viser stagnasjonstendenser, og pris- og lønnsstigningene er sterk.

Industriproduksjonen har gjennomgående vært i sterk oppgang siden sommeren 1975, men vekst-takten ble betydelig dempet utover vinteren i år. Den sesongkorrigerte produksjonsindeksen endret seg bare lite fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år.

Konsumetterspørnelsen var fortsatt i oppgang i månedene omkring siste årsskifte. Volumet av detaljomsetningen var nær 3 prosent høyere i november-januar enn ett år tidligere.

Prisstigningen er fortsatt svært sterk. I februar var konsumprisindeksen hele 22 prosent høyere enn ett år tidligere.

Utenlandsetterspørnelsen var i sterk oppgang gjennom hele 1976, men viste tegn til svikt ut-over vinteren i år. Verdien av vareeksporten var, etter foreløpige og sesongkorrigerte oppgaver, 1 prosent lavere i desember-februar enn i foregående tremånedersperiode, men den underliggende ten-dens pekte trolig likevel oppover. Vareimporten var også i nedgang, etter å ha økt kraftig utover høsten i fjor.

I en rapport offentliggjort i midten av april retter OECD oppmerksomheten mot betydningen av en tilfredsstillende økonomisk planlegging. Organisasjonen anbefaler en politikk som gir øking i de produktive investeringene og gir uttrykk for at pris- og inntektsstigningen må bremses; en ytterligere modifisering av systemet med indeksregulerte lønninger tilrås.

I Sverige ble stagnasjonstendensene mer fremtredende utover høsten og vinteren. Industriproduksjonen er i nedgang, og investerings- og utenlandsetterspørnelsen viser svikt. Konsum-etterspørnelsen gir derimot fortsatt vekstimpulser. Prisøkningen er fremdeles sterk, men stignings-takten i lønningene er fallende.

Den sesongkorrigerte produksjonsindeksen for industri var 2 prosent lavere i 1. kvartal i år enn i 4. kvartal i fjor. I trevare-, papir-, jord- og steinvareindustrien og i primær jern- og metallindustri var produksjonen i desember-februar høyere enn ett år tidligere, og i verkstedindustrien om lag uend-ret, mens næringsmiddel- og tremasseindustrien hadde produksjonsnedgang.

Tallet på arbeidsløse er betydelig lavere enn i de fleste andre vestlige industriland. I mars var det etter en utvalgsundersøkelse 65 000 arbeidsløse. Arbeidsløshetsprosenten var 1,6, mot 1,5 ett år tidligere.

Investeringsetterspørnelsen er trolig fortsatt i nedgang. Volumet av nye ordrer til verksted-industrien (uten skipsverft) fra innenlandske kunder var, etter foreløpige oppgaver, 3-4 prosent lavere i 1. kvartal i år enn ett år tidligere.

Konsumetterspørnelsen fortsatte derimot å øke utover i de første månedene i 1977, men vekst-takten var forholdsvis moderat. Volumet av detaljomsetningen var bare 1 prosent høyere i 1. kvartal i år enn ett år tidligere. Men etter en undersøkelse foretatt av Statistiska Centralbyrån venter bedriftene innen varehandelen en svikt i omsetning i 2. kvartal i år.

Prisstigningen er fortsatt sterk. I april i år var konsumprisindeksen 10,3 prosent høyere enn ett år tidligere. Høyest stigningstakt viste husleie og matvarepriser, mens prisene på klær og sko og alkoholholdige drikkevarer og tobakk økte svakere enn totalindeksen for konsumprisene. Økingen i lønningene har vært avtakende siden i fjor vår. I februar i år var gjennomsnittlig timefortjeneste i industrien vel 7 prosent høyere enn ett år tidligere. Lønnsstigningen var sterkest for tekstil- og konfeksjonsindustri og for grafisk industri, mens primær jern- og metallindustri og verkstedindustri hadde den svakeste lønnsøkningen.

Som nevnt i forrige konjunkturoversikt stagnerte vareeksporten fram mot siste årsskifte, mens vareimporten var i sterk oppgang. Fra og med januar 1977 ble statistikken over utenrikshandelen lagt om, slik at sammenlikninger med tidligere måneder blir usikre. Nyere oppgaver over utenrikshandelen tyder likevel på at svikten i vareeksporten fortsatte utover i 1977, og at også verdien av vareimporten var i nedgang.

I S a m b a n d s s t a t e n e fortsetter konjunkturoppgangen med både konsum- og investeringsetterspørselen som viktige drivkrefter. Etter sesongkorrigerte oppgaver økte volumet av bruttonasjonalproduktet med hele 6,4 prosent årlig rate fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år. Men Regjeringen har nedjustert sine tidligere prognoser og venter nå en vekst i bruttonasjonalproduktet på 4,9 prosent fra 1976 til 1977. Konsumprisene har vist økende stigningstakt de siste månedene.

Industriproduksjonen er fortsatt i klar oppgang. Den sesongkorrigerte produksjonsindeksen var 2 prosent høyere i februar-april i år enn i november-januar. Veksten i halvåret fram til mars i år var sterkest for produksjon av investeringsvarer og halvfabrikat, men også konsumvareproduksjonen økte noe. Den gjennomsnittlige kapasitetsutnyttningen i industrien hadde i mars nådd opp i 82 prosent, mot 88 prosent under forrige konjunkturtopp, sommeren 1973.

Tallet på arbeidsløse har hittil i 1977 ligget noe lavere enn i fjor høst og var i april 6,8 millioner (sesongkorrigert). Arbeidsløshetsprosenten (7,0) var den laveste siden november 1974. Tallet på sivilt sysselsatte var i mars i år hele 3 prosent høyere enn ett år tidligere.

Investeringsetterspørselen er økende. Verdien av nye ordrer til investeringsvareindustrien var hele 4,6 prosent (sesongkorrigert) høyere i 1. kvartal i år enn i 4. kvartal i fjor, men den underliggende tendens var trolig svakere. En Mc.Graw-Hill-undersøkelse foretatt i mars-april peker mot en vekst i volumet av de private investeringene i fast realkapital på hele 11 prosent fra 1976 til 1977. Undersøkelsen tyder også på at det vil finne sted en betydelig øking i kapasitetsutnyttningen og sysselsettingen i industrien i 1977.

Konsumetterspørselen peker også klart oppover; som nevnt i forrige konjunkturoversikt var volumet av detaljomsetningen (sesongkorrigert) vel 2 prosent høyere i 1. kvartal i år enn i 4. kvartal i fjor.

Pristigningen har vært tiltakende utover i 1977, men er fortsatt lavere enn i de fleste andre vestlige industriland. I mars var konsumprisindeksen 6,4 prosent høyere enn ett år tidligere, og regjeringen venter en stigning i konsumprisene på 6,7 prosent fra 1976 til 1977. Stigningstakten i lønningene har holdt seg om lag uendret siden i fjor vår. Gjennomsnittlig timefortjeneste i industrien var i mars i år vel 8 prosent høyere enn ett år tidligere.

Utenlandsetterspørselen har stagnert siden forsommeren i fjor og viser fortsatt ingen tegn til å ta seg opp igjen. Verdien av vareeksporten, sesongkorrigert, var lavere i 1. kvartal i år enn i 4. kvartal i fjor. Vareimporten er derimot i kraftig oppgang, og økte med vel 10 prosent i samme tidsrom etter sesongkorrigerte oppgaver.

Kongressen godkjente i begynnelsen av mai første del i regjeringens økonomiske stimuleringsprogram og bevilget 4 milliarder dollar til økte offentlige arbeider, som skal gi 160 000 nye arbeidsplasser.

Også i J a p a n fortsetter oppgangen, men i nokså moderat tempo. Bruttonasjonalproduktet økte med 2,4 prosent årlig rate (sesongkorrigert) fra 3. kvartal til 4. kvartal i fjor, men regjeringen venter en vekst på hele 6,7 prosent fra finansåret 1976 til finansåret 1977 (1. april 1977 - 31. mars 1978). Myndighetene vil stimulere økonomien ved opptrapping av de offentlige investeringene og en trinnsvis nedsetting av diskontoen.

Industriproduksjonen, som var i svak oppgang utover i 2. halvår i fjor, viste stagnasjonstendenser i månedene etter siste årsskifte. Den sesongkorrigerte produksjonsindeksen var bare 0,4 prosent høyere i 1. kvartal i år enn i 4. kvartal i fjor. Utviklingen i halvåret fram til januar i år viser sterk oppgang i investeringsvareindustrien, men svakere vekst i produksjonen av halvfabrikat og konsumvarer.

Tallet på registrerte arbeidsløse var i mars i år 1 050 000, dvs. omtrent som ett år tidligere. Arbeidsløshetsprosenten var 2,2.

Investeringsetterspørselen var bare i svak oppgang i månedene omkring siste årsskifte etter ordrestatistikken å dømme, men verdien av nye ordrer til maskinindustrien fra innenlandske kunder var likevel 5 prosent høyere (sesongkorrigert) i november-januar enn i foregående tremånedersperiode. Etter en undersøkelse foretatt i februar venter det japanske industridepartementet en stigning i

verdien av industriens investeringer i fast realkapital på bare 5 prosent fra finansåret 1976 til finansåret 1977.

Prisstigningen har holdt seg om lag uendret siden høsten 1975. I mars i år var konsumprisindeksen 9,4 prosent høyere enn ett år tidligere.

Utenlandsetterspørselen var i oppgang i månedene omkring siste årsskifte etter gjennomgående å ha stagnert siden våren 1976. Verdien av vareeksporten var nær 6 prosent høyere (sesongkorrigert) i november-januar enn i foregående tremånedersperiode. Vareimporten var i klar oppgang utover våren og sommeren i fjor, men har siden vist dempet veksttakt. I november-januar var verdien av vareimporten 2,2 prosent høyere (sesongkorrigert) enn i foregående tremånedersperiode.

For å stimulere økonomien ble diskontoen i midten av april satt ned med ett prosentpoeng, til 5 prosent.

BRUTTONASJONALPRODUKT I UTVALGTE LAND

Prosentvis endring fra foregående år

	1971	1972	1973	1974	1975	1976 anslag	1977 prognose
Danmark	3½	4½	3½	½	-½	4 1/2	2 ¹⁾
Frankrike	5½	5½	5½	4	-1	5	3
Italia	1½	3	6½	3½	-3½	5,7 ³⁾	2 ²⁾
Japan	7½	8½	10	-1½	2	6,3 ³⁾	6
Norge	4½	5	4	5½	3	5	7
Sambandsstatene	3	6	5½	-2	-2	6 1/4	4,9 ²⁾
Storbritannia	2½	2½	5½	1	-2	1	1 1/2 ¹⁾
Sverige	½	2½	3½	4	1	1 ³⁾	1,7 ²⁾
Vest-Tyskland	3	3½	5	½	-3	5 1/2	3½-4½ ⁴⁾

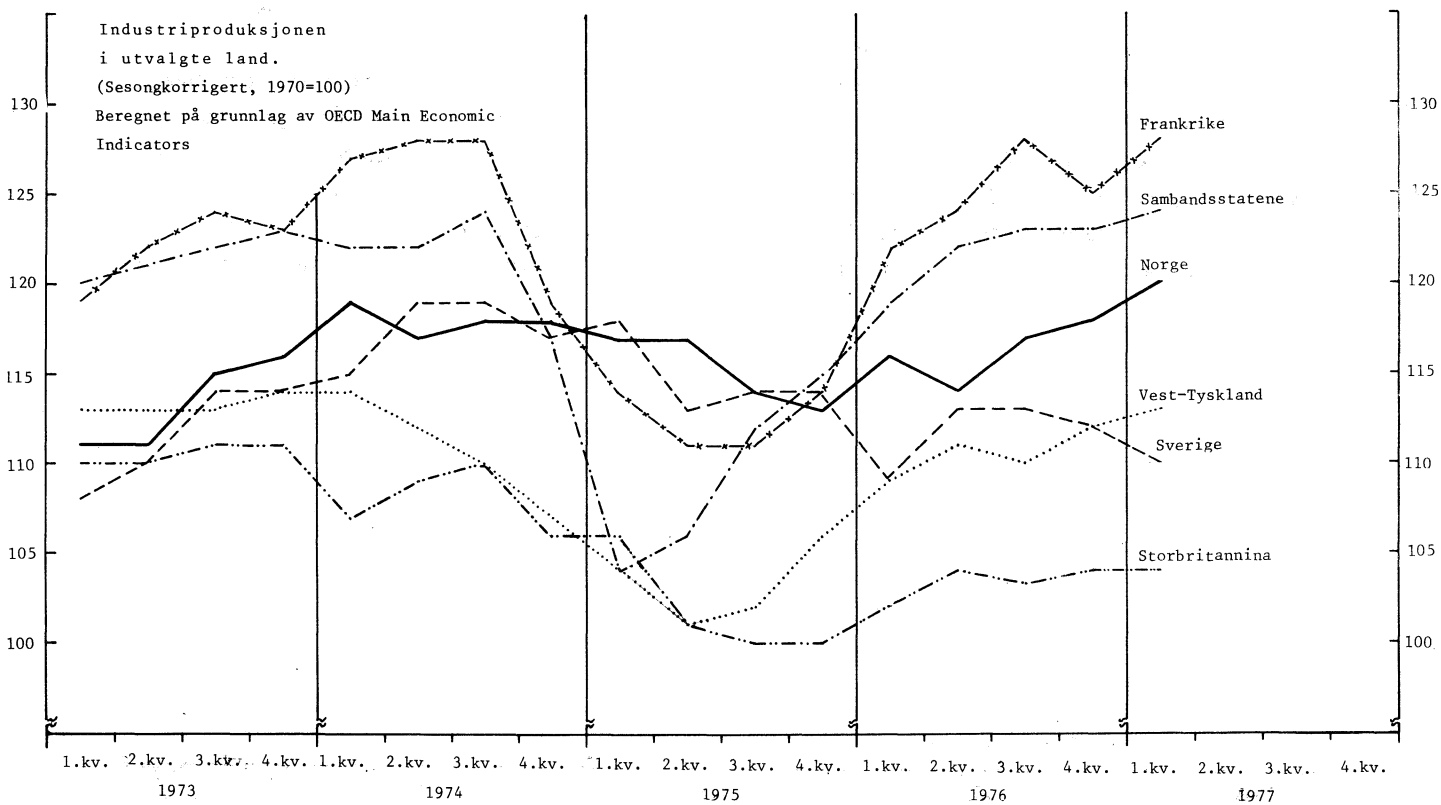
Kilde: OECD.

1) EF-kommisjonens prognoser.

2) Nasjonale prognoser.

3) Nasjonalt anslag.

4) Anslag fra de 5 største økonomiske forskningsinstituttene.

I Norge fortsetter samlet etterspørsel å øke; investeringsetterspørselen er etter den siste ordrestatistikken å dømme i moderat oppgang, og utenlandsetterspørselen har tatt seg opp igjen. Konsumetterspørselen har etter detaljomsetningsvolumet å dømme bare endret seg lite utover vinteren og våren, men inntektsoppgjøret og den økende stramheten på arbeidsmarkedet må antas å ville gi betydelige nye vekstimpulser i månedene framover. Industriproduksjonen er i bare moderat oppgang. Veksten blir bl.a. hemmet av stagnasjonstendenser i eksportvareindustrien - trolig en ettervirkning av den forbigående produksjonssvikten i viktige vesteuropeiske industriland utover sommeren og høsten i fjor.

Samlet industriproduksjon er fortsatt i oppgang. Den sesongkorrigerte produksjonsindeksen for 1. kvartal steg med 1,5 prosent (vel 6 prosent årlig rate) fra 4. kvartal i fjor, men den underliggende veksttendensen var trolig atskillig svakere. Siden bunnpunktet senhøsten 1975 har industriproduksjonen stort sett steget med en årlig rate på anslagsvis rundt 3 prosent. Etter ukorrigerte oppgaver lå industriproduksjonen 3,9 prosent høyere i 1. kvartal i år enn i samme kvartal i fjor.

I gruvedrift gikk produksjonen ned med vel 6 prosent (sesongkorrigert) fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år og i kraftforsyning med hele 11,6 prosent. Den sterke produksjonsnedgangen for kraftforsyning hang sammen med dårlig magasinfylling i fjor sommer.

Eksportvareproduksjonen, som var i klar, men forholdsvis moderat oppgang gjennom 1976, har i 1. kvartal i år vist tendens til svikt. Etter sesongkorrigerte oppgaver gikk eksportvareproduksjonen ned med 1,5 prosent fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år. Nedgangen kan for en del forklares ved streiken i aluminiumsindustrien i vinter; den sesongkorrigerte delindeksen for metallproduksjonen falt meget sterkt fra januar til februar, og også marsindeksen lå på et forholdsvis lavt nivå. Likevel er det grunn til å tro at nedgangen i eksportvareproduksjonen i 1. kvartal til en viss grad var konjunkturbestemt. Nedgangen i vareeksporten i begynnelsen av året gjenspeiler trolig en forbigående svakhetsperiode i vest-europeisk industriproduksjon i sommer- og høstmånedene i fjor, som førte til et samtidig fall i det norske eksportvolumet (uten skip m.v.); basert på erfaringene i siste 20-årsperiode er det normalt at eksportvareproduksjonen i Norge passerer de konjunkturrelle vendepunktene 1-2 kvartaler senere enn eksportvolumet. Men dette betyr også at eksportvareproduksjonen kanskje vil kunne ta seg noe opp igjen utover sommeren og høsten i år dersom det vanlige mønsteret gjentar seg; industriproduksjonen i Vest-Europa har i vinter igjen vært i moderat, men klar stigning. - Investeringvareproduksjonen viste en øking på 1,3 prosent fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år, men den underliggende tendensen er trolig noe svakere. - Produksjonen av konsumvarer tok seg kraftig opp i mars, men det er ennå for tidlig å si om marstallet innvarsler en gunstigere tendens i konsumvareproduksjonen, som har vært i stagnasjon fra tidlig på høsten i fjor.

Blant de viktigste eksportvarene viste treforedlingsprodukter fortsatt produksjonsnedgang, og metallproduksjonen var i 1. kvartal preget av streiken i aluminiumsindustrien i vinter. Kjemiske produkter m.v. sett under ett var derimot i klar oppgang.

Blant de viktigste investeringsvarene har metallvarer vært i sterk produksjonsoppgang siden høsten 1976. For maskinproduksjonen er tendensen mer uklar. Også for elektriske apparater og materiell er tendensen noe uklar, men peker trolig fortsatt oppover.

Blant de varegrupper som i første rekke går til innenlandsk konsum, er tekstilvareproduksjonen igjen i oppgang. Som nevnt i forrige rapport viste den tendens til avflatning i månedene omkring årsskiftet etter sterk produksjonsstigning gjennom storparten av 1976. Produksjonen av klær m.v. ser nå ut til å ha tatt seg noe opp igjen etter at et bunnpunkt ble passert i fjor høst. Også produksjonen av møbler m.v. ser nå ut til å være i oppgang, mens tendensen i næringsmiddelproduksjonen fortsatt er noe uklar. Men også den peker trolig oppover.

Den registrerte arbeidsløsheten var etter sesongkorrigerte oppgaver i nedgang utover senvinteren og våren. Samtidig viste tallet på ledige plasser (sesongkorrigert) markert oppgang. - Arbeidsmarkedet har vært klart strammere i de fire første månedene i år enn på samme tid i fjor, enda omfanget av de ekstraordinære arbeidsmarkedstiltakene har vært mindre. Arbeidsdirektoratets stramhetsindikator viste en stigning fra 34 i 1. kvartal 1976 til 42 i 1. kvartal i år, men var da fortsatt lavere enn i samme kvartal i de nærmeste årene før 1976. Ved utgangen av april i år var 15 700 personer registrert som arbeidsløse. Dette var 5 700 færre enn på samme tid i fjor, men 2 700 flere enn aprilgjennomsnittet

for årene 1970-1974, enda omfanget av ekstraordinære arbeidsmarkedstiltak har vært større fra 1975-1976 enn i 1970-1974. Arbeidsløshetsprosenten var 1,0 ved utgangen av april i år, mot 1,4 ett år tidligere og 1,2 to år tidligere. Omfanget av forhåndsmeldte nye driftsinnskrenkninger var i månedene januar-mars betydelig høyere enn i samme tidsrom i fjor, men i april i år var det omtrent som i april i fjor.

Samlet byggevirkosomhet utenom landbruket var ved utgangen av mars noe større enn på samme tid i fjor. Arealet av industribygg under arbeid var betydelig større, mens boligarealet under arbeid var noe mindre enn ett år tidligere. - Igangsettingen av nye bygg i 1. kvartal lå litt lavere enn i samme tidsrom i fjor. Svikten gjaldt i første rekke boliger, derimot viste igangsatt areal av bl.a. nye industribygg betydelig stigning. - Samlet fullført byggeareal gikk noe ned fra 1. kvartal i fjor til 1. kvartal i år. Også her falt svikten i første rekke på boligbygg; arealet av fullførte industribygg viste stigning.

Verdien av ordretilgangen til primær jern- og metallindustri lå i 1. kvartal på samme nivå som ett år tidligere. Eksportordrene, som teller mest i denne industrigruppen, økte med 16 prosent fra 1. kvartal i fjor, mens tilgangen på nye innenlandsordrer gikk betydelig ned.

Også i investeringsvareindustrien (produksjon av verkstedprodukter utenom transportmidler) lå ordretilgangen i 1. kvartal på om lag samme nivå som ett år tidligere. Ordretilgangen fra innenlandske kunder gikk litt opp i verdi, men neppe i volum. En nærmere undersøkelse av ordreutviklingen i de enkelte grupper innenfor investeringsvareindustrien gir likevel inntrykk av at den konjunkturbestemte investeringsetterspørselen kan ha vært i oppgang. Den etterspørselsutviklingen som ordreinngangen til elektroteknisk industri (gruppen "produksjon av elektriske apparater og materiell") avspeiler er i relativt liten grad konjunkturbetinget. Dette gjelder f.eks. etterspørselen etter materiell til kraftutbygging. For elektroteknisk industri under ett lå innenlandsk ordreinngang 3 prosent lavere - regnet i verdi - i 1. kvartal i år enn på samme tid i fjor, og nedgangen fra foregående kvartal var langt sterkere enn sesongnormal, om en skal dømme etter tilsvarende endringer i de tre foregående år. (Sammenliknbare tall foreligger ikke tidligere enn for 1973.)

Også for maskinindustrien var verdien av innenlandsk ordreinngang noe lavere (6 prosent) i 1. kvartal 1977 enn i samme kvartal i fjor. Tilbakegående tall gir inntrykk av at den innenlandske ordreinngangen til maskinindustrien gjennomgående viste relativt små endringer i 1973, 1974 og storparten av 1975, når en ser bort fra de sterke tilfeldige utslagene, men at den stort sett har vært i moderat stigning fra høsten 1975. Tallene for 1. kvartal 1976 var sterkt påvirket av enkelte store bestillinger som ikke hadde sammenheng med konjunkturutviklingen, og den konjunkturbestemte ordreutviklingen fra 1. kvartal 1976 til 1. kvartal 1977 var trolig atskillig gunstigere enn tallene gir inntrykk av.

For produksjon av metallvarer viser innenlandsk ordreinngang en øking på 13 prosent fra samme kvartal året før. Ordreinngangen i 1. kvartal i år lå likevel noe lavere enn i 4. kvartal i fjor, men også for de tre foregående årene i gjennomsnitt viste innenlandsk ordreinngang nedgang fra 4. til 1. kvartal. Det er sannsynlig at ordretilgangen til metallvareindustrien i større grad er konjunkturbestemt enn ordreinngangen til elektroteknisk industri og til maskinindustrien. Tilbakegående tall tyder på at den innenlandske ordretilgangen til metallvareindustrien (om en ser bort fra tilfeldige svingninger) passerte et bunnpunkt sommeren 1975, og at den senere stort sett har vært i klar oppgang.

Ellers har ordretilgangen til skipsverftene økt betydelig i de to siste kvartalene, selv om den fortsatt lå lavt i forhold til i 1972 og 1973. Økingen fra 1. kvartal i fjor til 1. kvartal i år gjaldt i første rekke ordrer fra innenlandske kunder. Det er grunn til å se bedringen i ordreutviklingen for skipsverftene på bakgrunn av intensiveringen av markedsbearbeidingen, særlig i utviklingsland, siden i fjor høst og de tiltak som ellers er satt i verk, bl.a. forserte offentlige bestillinger, statlig støtte ved eksport til utviklingsland, ordningen med 80 prosent kreditt over 12 år og fast rente og økte kvoter til bygging av ferger og fiskebåter. Ytterligere tiltak vedtatt av Stortinget i mars i år bør kunne bidra til fortsatt bedring av skipsverftenes situasjon i 1977. Disse tiltakene omfatter utvidelse av fullmakten til å gi statlig støtte ved eksport av kapital til utviklingsland, en midlertidig garantiordning med statlig medvirkning ved leveranse-kreditter for skip og omstillingslån til skipsbyggeindustrien.

Samlet ordreinngang til kjemisk råvareindustri lå også en del høyere i 1. kvartal i år enn i fjor. Her var det eksportordrene som trakk opp. I tekstilindustrien lå verdien av innenlandsordrene i 1. kvartal 22 prosent høyere enn ett år tidligere, og ordreutviklingen fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år var uvanlig gunstig. Det samme gjaldt bekledningsindustrien, der samlet ordreinngang økte med 12 prosent fra 1. kvartal i fjor til 1. kvartal i år.

Hovedinntrykket av ordreinngangen for 1. kvartal er en moderat forsterking i utenlandsetterspørselen, men med store variasjoner fra bransje til bransje. Tallene kan også tyde på at ekspansjonen i den innenlandske konsumetterspørselen i noe større grad enn før har vært rettet mot norske bedrifter for de vareområder ordrestatistikken dekker. For investeringsetterspørselen gir tallene mer uklare indikasjoner, men alt i alt peker de trolig mot moderat oppgang.

Orderreservene viste - for produksjon av metaller og verkstedprodukter i alt - oppgang fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år, etter praktisk talt ubrutt nedgang siden sommeren 1974. Nedgangen var svært sterk fram til høsten 1975, senere moderat fram til 4. kvartal i fjor.

Konsumetterspørselen er trolig fortsatt i oppgang. Detaljomsetningsvolumet har vist svært sterke svingninger siden i fjor vår, og endringen fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år - en nedgang på 2,5 prosent - gir neppe uttrykk for den underliggende tendens; den peker trolig fortsatt oppover. På den annen side har ikke inntektsutviklingen - bortsett fra lønnsglidningen - gitt nye vekststimulander på en stund. Men det er grunn til å tro at det inntektsoppgjøret som nettopp er avsluttet - sammen med økende stramhet på arbeidsmarkedet - vil gi nye vekstimpulser til konsumetterspørselen i månedene fremover. Sammenliknet med samme kvartal i fjor viste detaljomsetningsvolumet i 1. kvartal en stigning på 4,8 prosent. Regnet i verdi økte omsetningen med 14,1 prosent. Se ellers tabell 4.

Vareeksporten (regnet uten skip, oljeplattformer og råolje) er nå i klar oppgang igjen, både regnet i verdi og volum. Den sesongkorrigerte kurven for eksportverdien passerte et bunnpunkt sommeren 1975 og nådde en foreløpig topp i juli 1976, 30 prosent over bunnpunktet året før. Deretter viste vareeksporten stort sett moderat nedgang fram til januar i år. Den sesongkorrigerte eksportverdien lå da 11 prosent lavere enn i juli 1976, men fremdeles betydelig høyere (16 prosent) enn i juni 1975. Nedgangen i eksportverdien siste høst og i de tidlige vintermånedene har trolig sammenheng med de forbigående stagnasjonstendensene i flere viktige vestlige industriland utover sommeren og høsten i fjor. Fra årsskiftet har utviklingen i industriproduksjonen i disse landene vært gunstigere, og norsk vareeksport lå i april 11 prosent (sesongkorrigert) høyere enn i januar. Etter sesongkorrigerte oppgaver lå eksportverdien (uten skip, oljeplattformer og råolje) 4 - 4,5 prosent høyere i tremånedersperioden februar-april enn i november-januar. Sett i forhold til samme periode året før viste eksportverdien utenom råolje, oljeplattformer og skip en oppgang på nær 5,5 prosent i februar-april. Vareeksporten medregnet råolje, oljeplattformer og nye skip lå på om lag samme nivå i februar-april 1977 som i samme periode året før; økingen i råoljeeksporten ble mer enn oppveid av en nedgang i eksporten av nye skip og i eksporten av oljeplattformer. Mer detaljerte oppgaver for 1. kvartal viser at eksportutviklingen varierer sterkt fra bransje til bransje. Det var bl.a. sterk oppgang for ikke-jernholdige metaller, men bare svak øking for kjemiske produkter og nedgang både for treforedlingsprodukter og fisk og fiskevarer.

Vareimporten har vist kraftig stigning utover senvinteren og våren. For tremånedersperioden februar-april under ett lå importverdien 9 prosent høyere enn i foregående tremånedersperiode etter sesongkorrigerte oppgaver og regnet uten skip og oljeplattformer. Fra samme tremånedersperiode i fjor var stigningen hele 23 prosent. Også regnet i volum var stigningen betydelig. Mer detaljerte oppgaver for 1. kvartal viser særlig sterk stigning i importverdien fra året før bl.a. for ikke-jernholdige metaller, brensel og smøreoljer m.v., biler, møbler, tekstilvarer m.v. og klær og skotøy. Matvareimporten sett under ett økte bare forholdsvis svakt som følge av nedgang i importen av korn og sukker. Også maskinimporten viste bare moderat stigning. For jern og stål og malmer m.v. gikk importverdien ned.

Tabell 1. Industriproduksjon. Endring i prosent fra foregående tremånedersperioder beregnet på grunnlag av sesongkorrigert indeks

	1976			1977
	April-juni	Juli-sept.	Okt.-des.	Jan.-mars
Bergverksdrift, industri og kraftforsyning	-2,3	2,2	1,3	-0,7
Bergverksdrift utenom oljeutvinning	-5,4	5,7	8,0	-6,3
Industri	-1,7	2,3	0,9	1,5
Kraftforsyning	-4,6	0,9	1,2	-11,6
Produksjon etter anvendelse:				
Eksport	0,7	2,7	1,6	-1,5
Konsum	0,4	1,5	-0,4	1,8
Investering	-5,1	3,5	0,4	1,3
Vareinnsats i bygg og anlegg	-3,4	6,8	-0,5	0,2
Vareinnsats ellers	-2,3	1,2	1,3	-0,4

Tabell 2. Industriproduksjon. Endring i prosent fra samme periode året før, beregnet på grunnlag av ukorrigert indeks

	Okt.-des.	Jan.-mars
Industri i alt	4,8	3,9
Næringsmidler, drikkevarer og tobakk	3,1	6,4
Tekstilvarer, bekledningsvarer, lær og lærvarer	2,9	5,7
Trevarer	0,6	5,2
Treforedling	10,5	0,1
Grafisk produksjon og forlagsvirksomhet	0,2	0,7
Kjemiske produkter, mineralolje-, kull-, gummi- og plastprodukter	14,5	14,1
Mineralske produkter	4,6	-0,4
Jern, stål og ferrolegeringer	3,4	-4,1
Ikke-jernholdige metaller	17,3	2,9
Metallvarer	6,3	7,1
Maskiner	2,7	-2,2
Elektriske apparater og materiell	8,1	5,4
Transportmidler	-2,6	-2,6
Tekniske og vitenskapelige instrumenter, foto- og optiske artikler	7,1	14,0
Industriproduksjon ellers	10,9	17,0

Tabell 3. Registrert arbeidsløshet. 1 000 personer

	1975/76					1976/77				
	Des.	Jan.	Feb.	Mars	April	Des.	Jan.	Feb.	Mars	April
I alt	35,9	29,6	26,6	22,5	21,4	22,6	23,2	20,7	17,8	15,7
Herav industri, kraftforsyning, bergverksdrift (inkl. oljeutv.) og bygge- og anleggsvirksomhet	20,6	14,0	12,7	10,7	10,4	10,7	10,4	9,5	8,0	..

Tabell 4. Detaljomsetning

	1976			1977	
	April-juni	Juli-sept.	Okt.-des.	Jan.-mars	
<u>Omsetningsvolum i alt, sesongkorrigerte tall</u>					
Prosentvis endring fra forrige tremånedersperiode ...		0,2	4,9	1,7	-2,4
<u>Omsetningsverdi, ukorrigerte tall</u>					
Endring i prosent fra samme tremånedersperiode ett år tidligere					
I alt	14,3	16,7	15,9	14,1	
Av dette:					
Nærings- og nytelsesmidler	15,6	11,6	12,5	9,5	
Møbler og innbo	11,5	23,3	24,3	11,3	
Bekledning og tekstilvarer	10,8	11,6	19,8	13,2	
Motorkjøretøyer og bensin	16,0	27,2	16,3	21,4	

Konjunkturindikatorer for Norge

Diagram 1. Sesongkorrigert produksjonsindeks (1970=100)
Bergverksdrift, industri og kraftforsyning (utenom oljeutv.)

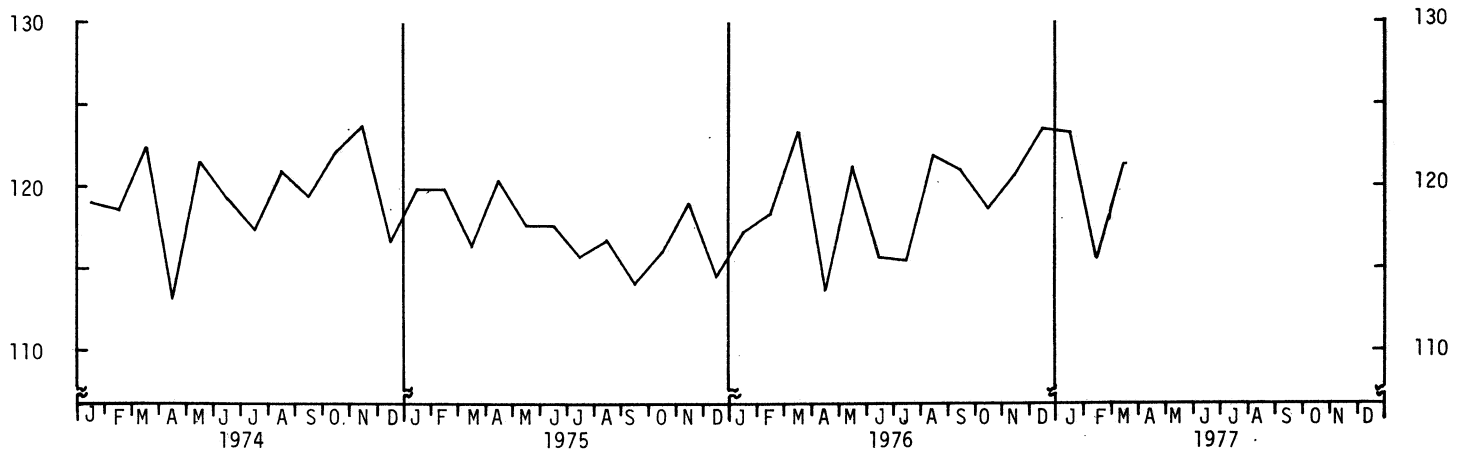
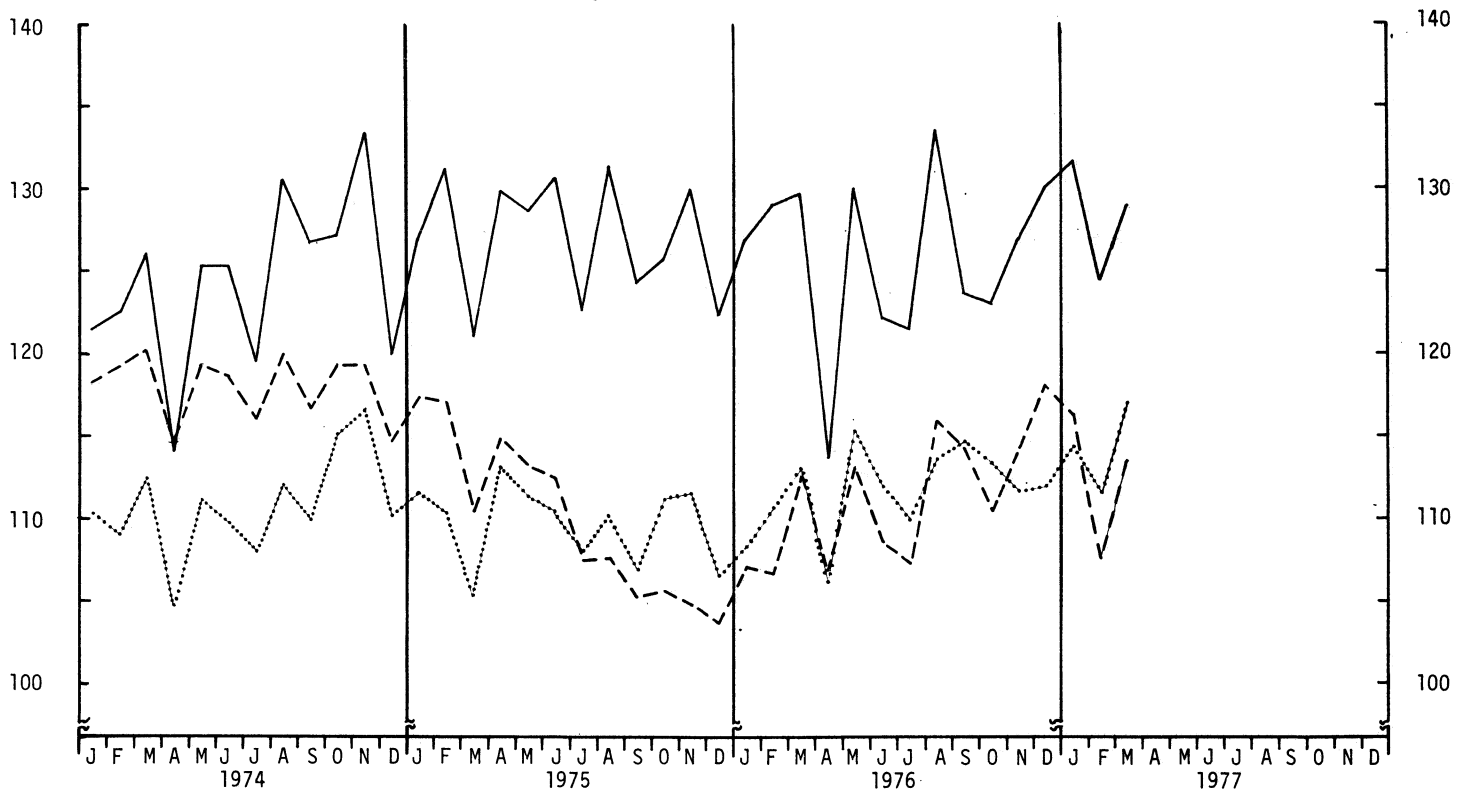

Diagram 2. Sesongkorrigert indeks for produksjon etter anvendelse (1970=100)
Bergverksdrift, industri og kraftforsyning (utenom oljeutv.)

For eksport - - - -
" konsum
" investering ———

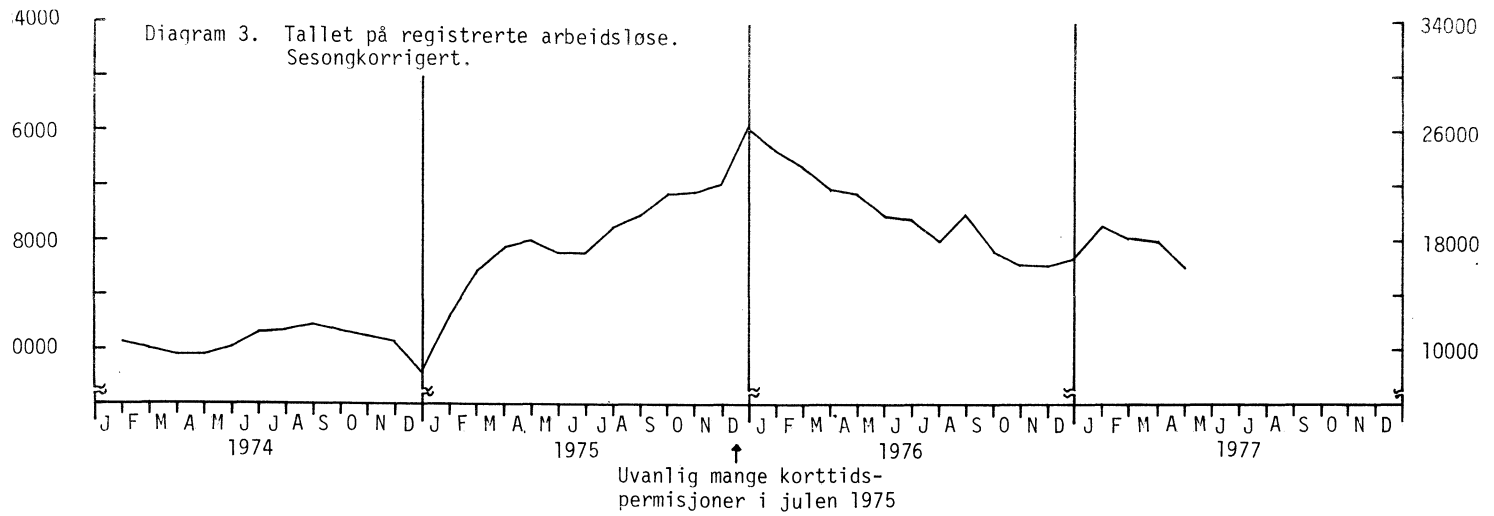

Diagram 4. Verdi av ordretilgang. 1970 = 100
 Metaller i alt —
 Verkstedprodukter (unntatt transportmidler) for hjemmemarkedet - - - -

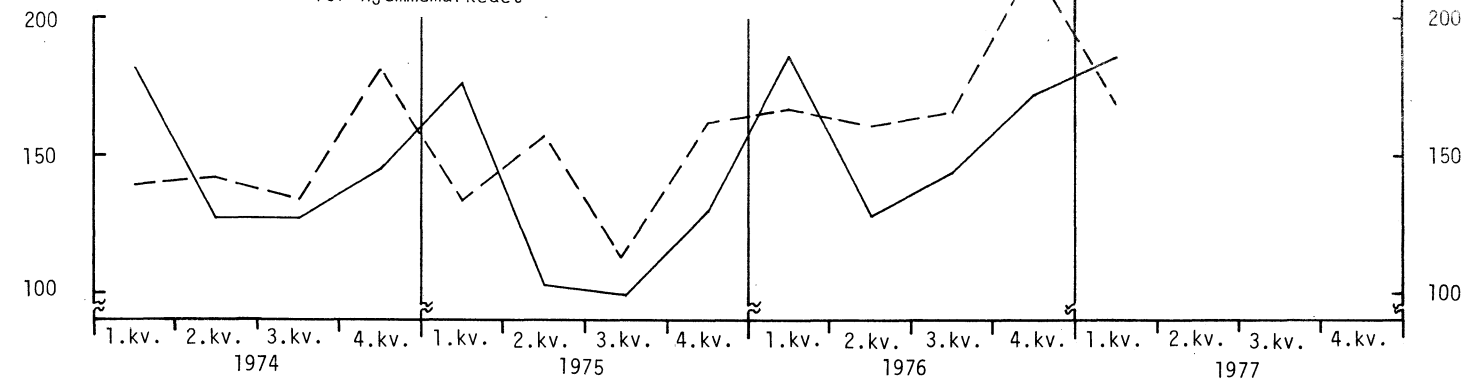

Diagram 5. Verdi av ordreservert. 1970 = 100
 Produksjon av metaller —
 Produksjon av verkstedprodukter unntatt transportmidler ······
 Produksjon av tekstilvarer - - - -
 Produksjon av klær og skotøy - - - -

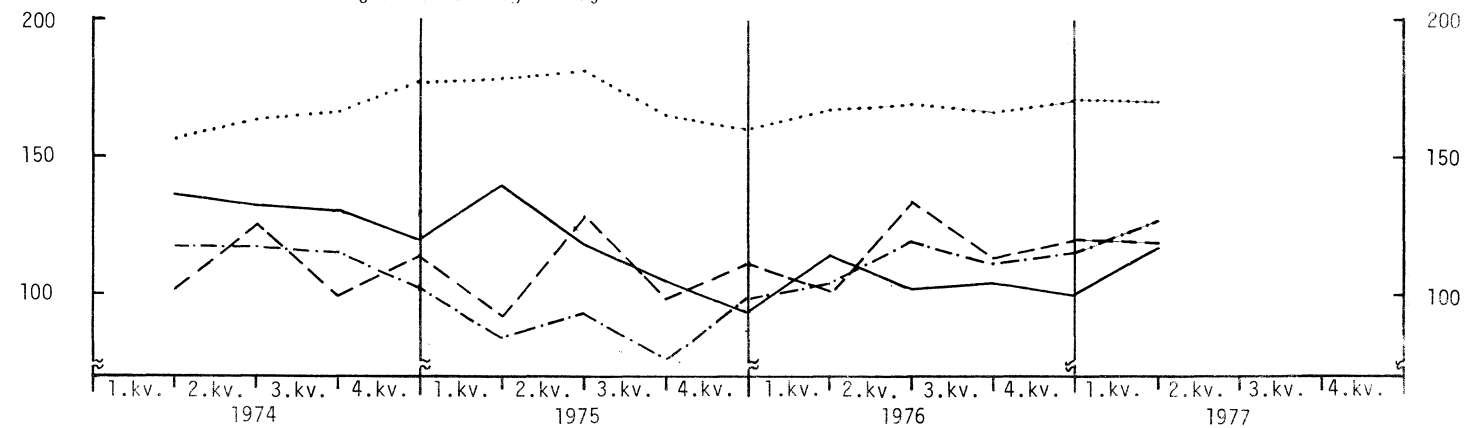

Diagram 8. Bygg satt i gang, 1 000 m²
 3 måneders bevegelig gjennomsnitt
 1976 = - - - - -
 1977 = _____

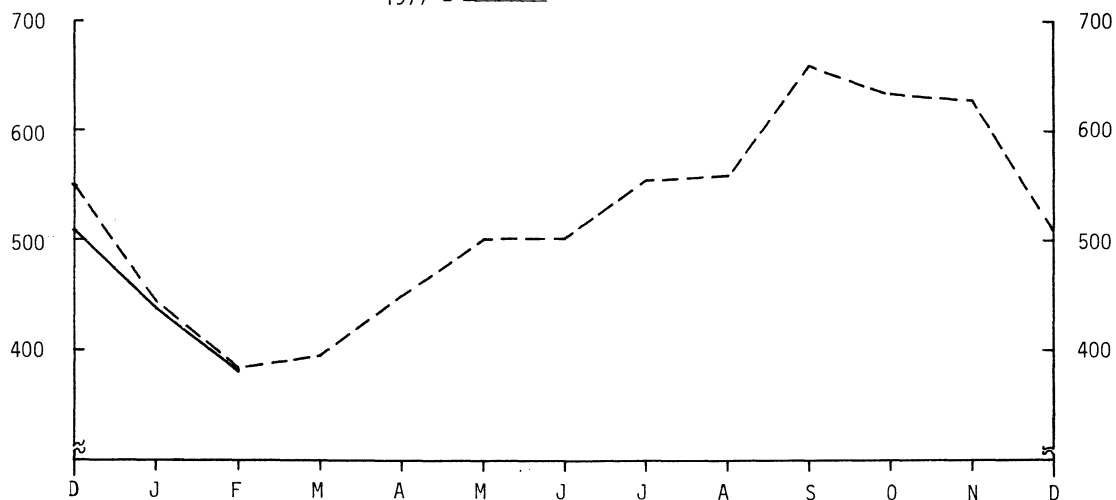

Diagram 9. Bygg i arbeid, 1 000 m²
 I alt _____
 Boliger - - - - -

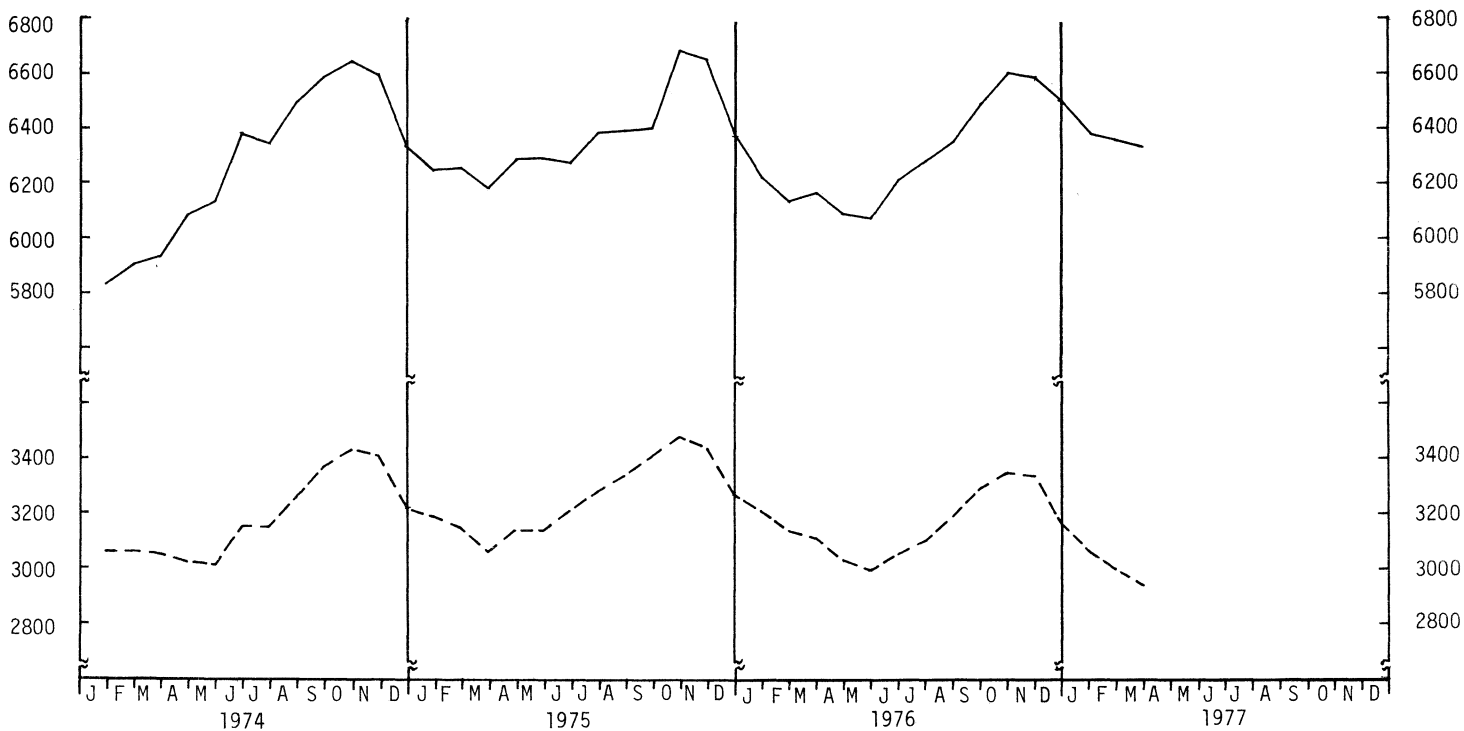

Diagram 10. Lagervolum 1970 = 100.

Eksportvarelagre —————

Norskproduserte varer for innenlandsforbruk ······

Importvarelagre - - - -

